

4. Панасюк Б. Некоторые подходы к прогнозированию научно-технической и инновационной сфер. // Экономика Украины. – 1999. - №3. – С.16.
5. Саблук П. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляд у майбутнє. – К.: Т. И. К., ІАЕ УААН, 2001. – 346 с.
6. Гальчинський А., Гесць В., Кінах А., Семіноженко В. Інноваційна стратегія українських реформ. – К: Знання України. – 2002. – 336 с.
7. Єрохін С. А. Структурна трансформація національної економіки. – К.: Світ знань, 2002. – 528 с.
8. Матюшенко І., Федоренко Е. Проблеми інноваційного розвитку України на сучасному етапі // Економіка, фінанси, право. – 2002. - №3. – С.11-12.
9. Партин Г., Тивончук О. Стан та перспективи розвитку механізму фінансування інноваційної діяльності підприємств // Регіональна економіка. – 2002. - №3. – С.76-85.
10. Топіха І. Н., Наумов О. Б. Теоретичні основи формування стратегії розвитку виробництва та переробки текстильної сировини // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип. 11 (30) / Наук. ред. І. К. Бондар. – К.: НДЕІ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, 2003. – С.70-74.
11. Садиков М. А. Основні напрями інноваційної діяльності в АПК // Економіка, фінанси, право. – 2003. - № 6. – С.3-6.

Ротанов Г.М.

УДК 339.944.009.12 (043.3)

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті розроблено теоретико-методологічні рекомендації щодо формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства в контексті посилення його впливу на середовище міжнародного бізнесу й ефективної адаптації до умов глобальної конкуренції.*
Ключові слова: механізм, управління, конкуренція, конкурентоспроможність, розвиток, підприємство.

***Аннотация.** В статье разработаны теоретико-методологические рекомендации по формированию механизма управления международной конкурентоспособностью промышленного предприятия в контексте усиления его влияния на среду международного бизнеса и эффективной адаптации к условиям глобальной конкуренции.*

Ключевые слова: механизм, управление, конкуренция, конкурентоспособность, развитие, предприятие.

***Summary.** The theoretic-methodological recommendations on formation of the mechanism of management by the international competitiveness of the industrial enterprise in context of amplification of its influence of the international business and effective adaptation to conditions of a global competition are developed.*

Key words: mechanism, management, competition, competitiveness, development, enterprise.

Постановка проблеми. Світова фінансова та економічна криза, що з особливою глибиною вразила українську економіку, спровокувавши різке зниження обсягів експорту країни, актуалізувала потребу подальшого розвитку теоретико-методологічного забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислових підприємств. Проблематику досліджень у вирішенні цього завдання істотно корегує системна трансформація середовища і механізмів світогосподарської взаємодії, що має своїм підґрунтям глобалізаційну парадигму розвитку, поширене застосування інституційних технологій досягнення конкурентних переваг, злиття політичних та економічних функцій у міжнародних конкурентних перегонах і формування на цій основі нового суб'єктного складу міжнародної конкуренції та нової системи перерозподілу світового доходу.

З огляду на характер і глибину змін, що зазнає сучасний механізм світогосподарської взаємодії, та з урахуванням незадовільного стану і тенденції погіршення міжнародних конкурентних позицій вітчизняних промислових підприємств проблема поглибленої розробки та розвитку теоретико-методологічного забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства є актуальною в науково-дослідницькому і практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На формування наукових поглядів щодо змісту й особливостей глобальної конкуренції та авторського підходу до розвитку теоретико-методологічного забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства вплинули роботи таких представників вітчизняної і зарубіжних наукових шкіл глобалістики та конкурентоспроможності як Л. Антонюк, Б. Асхайм, Я. Базилюк, Б. Губський, О. Жук, Ю. Іванов, В. Іноземцев, О. Кузьмін, Г. Куліков, Д. Лук'яненко, Р. Фатхутдінов та ін.

Відаючи належне науковій і практичній значущості праць вітчизняної та зарубіжної шкіл конкурентоспроможності, слід зазначити, що певне коло завдань теоретико-методологічного забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства залишається недостатньо розробленим. Посилення державно-регулятивного впливу на ринкові механізми формування конкурентних переваг і модифікація на цій основі якісного змісту міжнародної конкурентоспроможності, з одного боку, знецінюють традиційний механізм управління, в якому морально застарівають як теоретичні моделі, так і методи зміни станів об'єкта управління, а з іншого – актуалізують проблему формування адекватного умовам глобальних регулятивних трансформацій теоретико-методологічного забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є розробка теоретико-методологічного і методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства в контексті посилення його впливу на середовище міжнародного бізнесу й ефективної адаптації до умов глобальної конкуренції.

Результати дослідження. Проблематика результативності міжнародної економічної діяльності промислових підприємств перетворилася в один із найважливіших напрямків сучасних наукових досліджень, охоплюючи як «вертикальний», так і «горизонтальний» спектри проблем забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислових підприємств, товарів, технологій, персоналу та систем менеджменту.

Найважливіша проблема, з якою стикаються суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, пов'язана із розробкою дієздатних систем управління, що мають відображати глибинну сутність і закономірності формування міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства.

Результати дослідження становлення та еволюції наукових концепцій міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства дозволили дійти висновку, що загальною рисою наукових пошуків у цій сфері є, з одного боку, поглиблений аналіз, а з іншого – дедалі більш поляризований спектр тлумачень її сутності. Відповідно до методології дослідження та світогосподарської практики це наукове поняття поступово наповнювалося новим змістом – від спрощених теоретичних конструкцій до більш досконалих міждисциплінарних дефініцій, хоча дотепер не сформовано усталеного підходу до обґрунтування сутності міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства.

Становлення та еволюція концепцій міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства зумовлюються ускладненням процесів формування результатів сучасного економічного розвитку, що викликало потребу формування нового категоріального апарату їх осмислення і методів оцінки.

Механізм формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства неможливо осмислити не приймаючи до уваги її інституційну компоненту і, насамперед, сукупність правил та норм регулювання міжнародної економічної діяльності.

Якщо в межах національного ринку правила і норми конкурентної поведінки є результатом «арбітражної» державної регуляторної політики, то в міжнародному середовищі вони мають міждержавні витoki і відображають національні інтереси країн із їх протиріччями та асиметріями в потенціалах реалізації, що створює передумови злиття політичних та економічних функцій і формування на цій основі стратегічного трикутника «держава – підприємство – зовнішній ринок» [4].

Дослідження суперечливостей глобалізації конкуренції в контексті посилення державно-регуляторного впливу на розподіл витрат і доходів на світових ринках підтверджує гіпотезу щодо тенденції прогресуючої інституціоналізації міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства, що формується в руслі доктрини багатовимірного підходу до управління світогосподарськими процесами й зумовлює потребу синтезу систем управління міжнародною конкурентоспроможністю українських промислових підприємств з інтегрованим використанням потенціалів державного та корпоративного рівнів управління.

Актуальний рівень міжнародної конкурентоспроможності відображає реальний стан потенціалу зовнішньоекономічної взаємодії підприємства, оптимальний – його адекватність властивостям потенціалу розвитку зовнішнього ринку, домінуючий – зону (область) простору готовності, за якою засоби формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства є недоступними для конкурентів.

В умовах домінування експорту як сучасного етапу інтернаціоналізації бізнесу українських промислових підприємств методично більш коректною є оцінка їх міжнародної конкурентоспроможності крізь поняття «експортний потенціал» та «експортна конкурентоспроможність», де перше виступає як синтезований ресурс розвитку, а друге відображає частку світового доходу, що привласнюється підприємством.

Найголовнішими причинами погіршення міжнародних конкурентних позицій промислових підприємств є зростання розривів у рівнях технологічності й диверсифікації експорту та низька ефективність управління їх міжнародною конкурентоспроможністю [2, с. 183].

Деструктивні зміни у трансформаційний період у високотехнологічних секторах і низька інноваційна активність промислових підприємств посилили консервацію неефективної структури їх експорту, переважна частка якого відповідає технологіям III–IV технологічних укладів.

Становлення й розвиток управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукового знання зумовлене викликами глобалізації та змінами умов міжнародної конкуренції, коли відповідно до еволюції моделей досягнення міжнародного конкурентного успіху центр уваги вчених зміщувався від проблем розширення масштабу діяльності та ринкової частки промислового підприємства до підвищення швидкості й гнучкості бізнесу та від панівної ролі якості до організаційної поведінки, бенчмаркетингу й інформаційних технологій забезпечення конкурентоспроможності промислового підприємства.

Проблематика концептуальних засад управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства дотепер залишається актуальною. Про це свідчать результати дослідження, за якими менеджерами промислових підприємств в ранжируванні чинників, що стримують упровадження управління їх міжнародною конкурентоспроможністю, найбільш значущим визначено недостатній рівень теоретико-методологічного та методичного забезпечення даного виду управління.

Механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства базується на таких положеннях:

1) системна природа й факторне різноманіття міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства обумовлюють концептуальну важливість синтезу її управлінських моделей із багаторівневим ієрархічним механізмом продукування рішень;

2) в умовах глобальної конкуренції і транзитивного стану економіки об'єктивно необхідним є комплексне узгодження інтересів і цілей та інтегрування потенціалів державного і корпоративного рівнів управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства;

3) керуюча система управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства є єдиним розпізнавально-адаптивним комплексом із послідовним зниженням невизначеності у продукуванні рішень, зростанням інформаційної потужності та глибини адаптації;

4) дієвість системи управління міжнародною конкурентоспроможністю промислового підприємства забезпечує нарощування різноманітності її координатора та формування модуля вибору зі спеціалізованою базою даних (прецедентів);

5) оперативне корегування процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства забезпечується множиною зворотних зв'язків, що охоплюють усі рівні управління.

Висновки. 1. Теорія міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства сьогодні перебуває у стані, коли більш розробленою є її функціонально-прикладна складова і значно повільніше відбувається формування її сутнісно-змістовного ядра. Основні причини цього стану мають предметно-методологічний характер і пов'язані зі звуженням об'єкта та предмета теорії, неадекватністю методології предмета дослідження та гносеологічною обмеженістю аналізу існуючих дефініцій з метою виявлення їх загальної компоненти й подальшого розвитку теорії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

2. На сучасному етапі розвитку світогосподарських процесів чіткою є тенденція прогресуючої інституціоналізації міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства із формуванням різних її інституційних моделей і конфігурацій, що істотно модифікує якісний зміст об'єкта управління та механізм зміни його станів і обумовлює потребу синтезу системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства з інтегрованим використанням потенціалів державного та корпоративного рівнів управління.

Джерела та література

1. Міжнародний бізнес: теорія і практика : монографія / [Н. М. Лисиця, Л. В. Базалієва, Л. І. Піддубна та ін.]. За заг. ред. Н. М. Лисиці. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 140 с.
2. Семенов А.Г. Стратегічні методи підвищення ефективності виробництва на підприємствах : [монографія] / А.Г. Семенов. – Запоріжжя : Гуманітарний університет “ЗІДМУ”, 2006. – 376 с.
3. Харитонов О.С. Конкурентное преимущество как стратегическая цель предприятия // Прометей: регіональний зб. наук. праць з економіки. -2006. - Вип. 2(20). – С. 183-186.
4. Чухрій М.В. Фінансова конкурентоспроможність підприємств та її складові / М.В. Чухрій // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 27–29.